

Collegiale Toetsing: **AANDACHT** voor het bedrijfswezen

Jozen Vos was boer in de Noordoostpolder en is een van de begeleiders van Collegiale Toetsing. Op alle Demeter boerderijen vinden deze bezoeken plaats in groepen van ongeveer vijf bedrijven. Doel is om de kracht en eigenheid van een bedrijf te leren kennen en daarbij passende collegiale inspiratie cadeau te geven om verder te ontwikkelen. Frisse ogen die collegiaal meekijken. Jozen vertelt over hoe het gaat om aandacht te geven aan de eigenheid - of anders gezegd: het wezen - van het bedrijf. Tekst: Jozen Vos | Foto's: Joke Bloksma

We wandelen rond, luisteren en ruiken, onze aandacht is bij de boer en bij het bedrijf. Wat mooi! Wat een chaos! Daar begint al meteen de kunst van het terughouden van onze eigen meningen en oordelen (#2). Terughouden is ruimte maken voor de ander. De boer, die in vertrouwen zichzelf laat zien, zijn trots, zijn worstelingen, zijn vragen, zijn dromen, zijn tasten naar vruchtbaarheid, zijn weg naar het tot bloei brengen van dit bedrijf. Hier wordt de wijsheid van de boer

uitgenodigd. De collega's vragen, zonder oordeel, door naar motieven, voorbeelden, zorgen, verlangens. Dat is een kwetsbaar proces, hoe ver kun je gaan met vragen? Hoe stel je echt open vragen zonder oordeel? Hoe hoor je de echte antwoorden? Lichaamshouding en glans van de ogen vertellen vaak meer dan woorden. We horen vogelgeluiden en wind, ruiken bloemen. We gaan bijna op onze tenen verder. Respectvol. Alsof we een symfonie betreden (#4,5,6).

Tips bij de bedrijfs- individualiteit

Een voorbeeld: hoe kun je één en het zelfde probleem (bijvoorbeeld, de droogte van 2022) verschillend aanpakken? Welke oplossingsrichting past nu bij deze boer, bij dit bedrijf? De ene collega zet maximaal in op bodemvruchtbaarheid, de bodem als spons (thema 'levende bodem'). De ander is sterk bezig met landschapelijke inrichting en vindt het logisch dat een opslag-bassin of meertje onderdeel wordt van het bedrijf (thema 'biodiversiteit, landschap en klimaat'). Een derde zoekt naar het gemeenschappelijk dragen door de boer én de klanten van het risico dat opbrengsten nu kleiner uitvallen (thema 'sociale verbindingen' en 'economische veerkracht'). De ontwikkel-vraag voor die zelfde droogte kan dus heel verschillend zijn per bedrijf. En daarvoor is het karakteriseren van de bedrijfsindividualiteit nodig. Joke Bloksma

Na die kennismaking wandelen we, elk voor zich, nog even rond. Stilte om neer te laten dalen wat we gehoord, gezien, ervaren hebben. Ons open te stellen en te verwonderen. Dat is het begin van de heldere waarneming. Antoine De Saint-Exupéry schrijft in zijn boekje De Kleine Prins: 'Alleen met het hart kun je goed zien'. Wat is hier tevoorschijn gekomen?

Dan keren we terug in de kring. Ieder is nog in zichzelf. Dan begint het verrassende proces van het vormen van het totaalbeeld dat we hebben waargenomen, de karakterisering van het bedrijf op dit moment, het wezenlijke. We krijgen een beeld van wat hier nu aan de orde is (#6). Onze geconcentreerde aandacht versterkt. Daar krijgen we een idee van wat er bedoeld wordt met bedrijfsindividualiteit, een bedrijfswezen. Onze gastheer geeft terug wat hem raakt, wat hem inzicht geeft en met welke tips hij iets gaat doen (#8). Zó kan een bedrijf zich langzaam verder ontwikkelen naar eigen aard.

> Bij Collegiale Toetsing, waar alle boeren met een Demeter licentie aan meedoen, komen negen kernwaarden van biodynamisch werken aan bod. Deze poster wordt ingevuld tijdens het gesprek. Op veel Demeter bedrijven hangt de gevulde poster aan een deur. Als trots én als herinnering aan de voorgenomen nieuwe stappen. Dit is de poster van Boer Brunia.

Bouwen aan een levende landbouwcultuur
Collegiale toetsing van Boer Brunia op 19-8-2020

Demeter

Legend:
 - Ambitie bedrijf (blue)
 - Huidige activiteiten (green)
 - Karakterisering (yellow)

Central text: *Werkplezier, Intuitief, Onder controle "jonge hond"*

Sections and notes:
 - **Integriteit dier:** Bedrijfsgoed koe fokken, Fries Rood Bont, passend bij jaarkond op gras, geen max melk, dierenwiel op zo niet, veld management, (vrij) veld, eigen bank, en walf bij, op, koe.
 - **Economische veerkracht:** huuverkoop, Baet en Sylke, medewerke, Hendeik, Lotte en Jazing ook, ander bedrijf, -braut voor is verspilling, -open voor groepen, bedrijf verkonden met de wereld.
 - **Sociale verbindingen:** huuverkoop, Baet en Sylke, medewerke, Hendeik, Lotte en Jazing ook, ander bedrijf, -braut voor is verspilling, -open voor groepen, bedrijf verkonden met de wereld.
 - **Persoonlijke ontwikkeling:** Joring tot rust komen en genieten, Lotte: knudengerechten de in praktijk en praktijk, -4 jonge kinderen, nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen geven, vreugde.
 - **Levenskrachten en preparaten:** vitali-jeit van bedrijf is basis.
 - **Levende bodem:** met extra land meer exten sief, met waterpeil, spelen met waterpeil, minder gevoelig voor nat/droog.
 - **Biodiversiteit, landschap en klimaat:** aangekleed open weide bedrijf, -eigen energie (zonnepanelen), boom planten, m.n. op/bij het erf, vord selbos, ecologische sloot, randen, tzt. pool, stapelmuur.
 - **Voedingkwaliteit:** -oijt "gas, goede melk", -opzet melk, -eigen energie (zonnepanelen), -eigen energie (zonnepanelen).
 - **Samenhang bedrijfsorganisatie:** eenvoud, weinig input, 10 basis, is in orde, aanstaande percelen.

Bottom text:
 Wij werken de komende 2 jaar aan:
 ① Bedrijf robuuster, optimaliseren
 ② Joring gaat genieten en tot rust komen
 ③ Lotte neemt ruimte om knudengerechten te ontwikkelen
 ④ Vruchten plukken van investeringen.